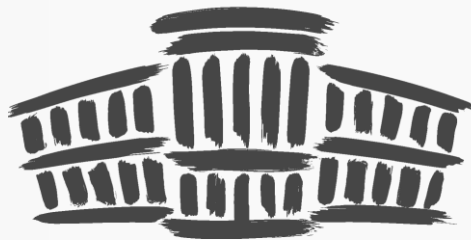

СУБОТИЦА
SZABADKA
SUBOTICA
SUBOTICA
2024

13. МЕЂУНАРОДНА МЕТОДИЧКА КОНФЕРЕНЦИЈА

КОМПЕТЕНЦИЈЕ

13. NEMZETKÖZI MÓDSZERTANI KONFERENCIA

КОМПЕТENCIÁK

13. MEĐUNARODNA METODIČKA KONFERENCIJA

КОМПЕТЕНЦИЈЕ

13TH INTERNATIONAL METHODOLOGICAL CONFERENCE

COMPETENCES

13. Међународна методичка конференција

КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Зборник радова

Датум одржавања: 7–8. новембар 2024.

Место: Универзитет у Новом Саду, Учитељски факултет на мађарском наставном језику,
Суботица, ул. Штросмајерова 11., Република Србија

13. Nemzetközi Módszertani Konferencia

КОМПЕТENCIÁK

Tanulmánygyűjtemény

A konferencia időpontja: 2024. november 7–8.

Helyszín: Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar,
Szabadka, Strossmayer utca 11., Szerb Köztársaság

13. Međunarodna metodička konferencija

КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Zbornik radova

Datum održavanja: 7–8. studeni 2024.

Mjesto: Sveučilište u Novom Sadu, Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku,
Subotica, ul. Strossmayerova 11., Republika Srbija

13th International Methodological Conference

COMPETENCES

Papers of Studies

Date: November 7–8, 2024

Address: University of Novi Sad, Hungarian Language Teacher Training Faculty,
Subotica, 11 Štrosmajerova str., Republic of Serbia

Издавач

Универзитет у Новом Саду
Учитељски факултет на мађарском наставном језику
Суботица

Kiadó

Újvidéki Egyetem
Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar
Szabadka

Izdavač

Sveučilište u Novom Sadu
Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku
Subotica

Publisher

University of Novi Sad
Hungarian Language Teacher Training Faculty
Subotica

**Одговорни уредник / Felelős szerkesztő /
Odgovorni urednik / Editor-in-chief**

Valéria Pintér Krekić

Уредник / Szerkesztő / Urednik / Editor

Márta Törteli Telek
Éva Vukov Raffai

**Технички уредник / Tördelőszerkesztő /
Tehnički urednik / Layout editor**

Attila Vinkó
Zsolt Vinkler

+381 (24) 624 444
magister.uns.ac.rs/conf
inter.conf@magister.uns.ac.rs

ISBN 978-86-81960-32-5

Суботица – Szabadka – Subotica – Subotica
2024

САДРЖАЈ
TARTALOM
SADRŽAJ
CONTENTS

Babcsányi-Tóth Gabriella, Inczedy Piroska, Appl Zsuzsanna	13
A Waldorf pedagógiában rejlő lehetőségek a szociális kompetencia fejlesztésére	
Balogh Mónika	21
Interkulturális óvodai projekt bemutatása	
Anetta Bacsa-Bán, Sándor Kolacsek	31
Continuous Professional Development for Vet Teachers: Opportunities and Obstacles Based on a Case Study	
Bencéné Fekete Anikó Andrea	45
Tanulási kompetenciák fejlesztése a felsőoktatásban: Elméleti alapok és gyakorlati megközelítések	
Gyula Bíró	53
An innovative approach to teaching philosophy and ethics, integrating subjects	
Biró Violetta	62
Komplex művészetterápia bántalmazott serdülőkorú lányok körében	
Borsos Éva	70
A 4. éves tanító szakos hallgatók oktatási kompetenciája	
Dávid János	77
A hulladékmentes életmódhoz szükséges kompetenciák kialakítása kisiskolás korban	
Halasi Szabolcs, Borsos Éva, Námesztovszki Zsolt, Stajer Anita	87
A digitális eszközök használata és a fizikai aktivitás közötti összefüggés a vajdasági alsó osztályos tanulók esetében	
Ladnai Attiláné, Demeter Gáborné, Komlósi Veronika Júlia, Hoss Alexandra	94
Innovatív szemlélettel a neurodivergens gondolkodású gyermekekért	

Marija Lorger , Mirna Putica, Ivan Prskalo	105
Opće i specifične kompetencije učitelja za provođenje sata Tjelesne i zdravstvene kulture	
Mező Katalin, Mező Ferenc	112
Tanuló-központú tanítást/tanulást támogató tanári kompetenciák	
Ivana Nikolić, Ivan Prskalo, Lana Mađar	122
Tjelesna aktivnost i sedentarno ponašanje roditelja i djece predškolske dobi	
Papp Zoltán, Manojlovic Heléna, Bükki Eszter, Kovács Elvira	129
Mesterséges intelligencia a szakképzésben: Tanári kompetenciák, kihívások és fejlesztési igények magyarországi és szerbiai kitekintésben	
Stankov Gordana, Papp Zoltán, Szilágyiné Szinger Ibolya	148
Matematikai és kognitív kompetenciafejlesztés táblázatos betűrendezés feladaton alapuló ismétléses permutációk tanításával óvodás és általános iskolás gyerekeknek	
Гордана Станков, Габриела Тот-Бабчањи	160
Алгебарске структуре и ученичке компетенције	
Draženko Tomić	168
Načelo zornosti u nastavi, prema časopisu <i>Kršćanska škola</i>	
Mariann Tóth	175
Application Possibilities of Drama Pedagogy in Secondary Church Schools Based on Interviews	
Törley Gábor, Bernát Péter	187
Típusfeladatok megoldási módszerei táblázatkezeléssel és programozással	
Smiljana Zrilić, Anđela Knežević, Karmen Travirka Marčina	197
Kompetencije studenata završnih godina učiteljskih studija za prepoznavanje darovite djece	
Vedrana Živković Zebec, Ines Pacek	208
Representation of Characters with Disabilities in Picture Books	
Аутори / Szerzők / Autori / Authors	217

TANULÁSI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE A FELSŐOKTATÁSBAN: ELMÉLETI ALAPOK ÉS GYAKORLATI MEGKÖZELÍTÉSEK

BENCÉNÉ FEKETE ANIKÓ ANDREA

MATE Kaposvári Campus, Neveléstudományi Intézet, Gyermeknevelési Tanszék,
Kaposvár, Magyarország

bencene.fekete.aniko.andrea@uni-mate.hu

Összefoglaló

A felsőoktatásban a hallgatók sikeressége nagymértékben függ attól, hogy milyen tanulási módszereket alkalmaznak. A 21. századi oktatás fontos feladata, hogy olyan tanulási kompetenciákkal vértesse fel a hallgatókat, amelyek lehetővé teszik számukra a munkaerőpiacon való sikeres boldogulást. A tanulási kompetenciák különböző készségeket és képességeket ölelnek fel, amelyek a hatékony tanulási folyamat alapját képezik. A tanulási kompetenciák – a kritikai gondolkodás, önálló tanulás, együttműködési készségek, valamint az információs műveltség – fejlesztése kulcsfontosságú. A tanulmány célja, hogy átfogó képet nyújtson a tanulási kompetenciák fejlesztésének lehetőségeiről, olyan tanulási módszereket mutasson be, amelyek elősegítik a tudás hatékony elsajátítását. Az elméleti és gyakorlati megközelítések a legújabb nemzetközi és hazai kutatásokon alapulnak (Schleicher, 2018; Molnár et al., 2020). A tanulási kompetenciák tudatos fejlesztése növeli a hallgatók sikerességét, versenyképességét, és csökkenti a lemorzsolódást (Binkley et al., 2012). Módszertani javaslatokat fogalmazunk meg a hallgatók tanulási módszereinek hatékony fejlesztésére, amely a sikeres boldogulás egyik kulcsa.

Kulcsszavak: *tanulási kompetenciák, felsőoktatás, kritikai gondolkodás, digitális eszközök, pedagógiai stratégiák*

1. Bevezetés

A továbbtanulni szándékozó fiatalok és felnőttek döntésének hátterében számos motiváló tényező áll: a karrierfejlesztés, a személyes érdeklődés, a tanulási vágy, a szakmai átképzés, a társadalmi normák, szociális, kulturális háttértényezők, valamint a személyes fejlődés. Ezek a motiváló tényezők együttesen járulnak hozzá ahhoz, hogy a hallgatók elkötelezettek legyenek tanulmányaik iránt, és eredményesen folytassák azokat a céljaik elérésének érdekében.

A hallgatókat a választás során befolyásolja a szakmai fejlődés, a tudományos kíváncsiság és a karrierlehetőség, mert a diploma esélyt biztosít a magasabb presztízsű állások, jobb pozíciók és jövedelem megszerzésére. Carnevale et al. (2010) kutatása kimutatta, hogy a diplomával rendelkező egyének, jelentősen magasabb keresettel rendelkeznek, mint azok, akiknek csak középfokú végzettsége van. A pályaválasztók olyan egyetemet részesítenek előnybe, amelynek hírneve van, ahol biztosított a magasszínvonalú oktatás. A társadalmi elismertség és tisztelet is vonzóvá teheti intézményeket. A hallgatókat ösztönzik az elérhető pénzügyi támogatások és ösztöndíjak, az új barátságok, szakmai kapcsolatok kialakításának lehetősége. Sokszor a család is meghatározza a pályaválasztást, mert a fiatalok meg akarnak felelni az elvárásoknak. A családi háttér és a társadalmi környezet is jelentős szerepet játszik a tanulás folytatásában, mert a társadalmi normák és elvárások ösztönzik a fiatalokat.

A magasszintű szakmai gyakorlatokban, projekteken való részvétel is jó lehetőséget biztosít értékes tapasztalatok megszerzésére. A tanulmányok hozzájárulnak a személyes fejlődéshez, az önálló életvezetéshez. Sokan az élethosszig tartó tanulás iránti elköteleződésük miatt döntenek a tanulmányok

folytatása mellett. Az intellektuális kíváncsiság és az új ismeretek iránti vágy is vonzó sokak számára. Knowles (1975) szerint a felnőttek számára az önmaguk által irányított tanulás lehetősége különösen fontos, mivel ők önállóan keresik az új ismeretek és tapasztalatok megszerzésének lehetőségét.

A felsőoktatásban történő tanulás lehetőséget ad a személyes és szakmai fejlődésre, az önismeret fejlesztésére, a készségek bővítésére. A képzés során a résztvevők nemcsak szakmai, hanem szociális készségeiket is fejleszthetik (Jarvis, 2004).

A világ folyamatosan változik, a fiataloknak más lett az igényük, de be kell látni azt is, hogy mi, oktatók is formálódunk. Számunkra sem az az első már, ha új ismereteket szeretnénk megszerezni, hogy ellátogassunk a könyvtárba. Gyorsan szeretnénk meglesni a megoldást a problémára, tehát azonnal a világhálón keressük a forrásokat. Az oktatás átalakulásáról beszélünk, de az egyetemi előadók, az iskolai osztálytermek berendezése még mindig a frontális osztálymunka, az előadás alkalmazását teszi lehetővé. Kizárólag a negyvenöt perces órakeretben gondolkodunk minden korosztály esetében, ami néha túl soknak, máskor kevésnek bizonyul. Az egyetemen a mintatantervek esetében, még a gyakorlatorientált képzéseken is 40% az előadás, amely a passzív befogadáson alapul.

Az egyetemen szerzett sikerélmény kulcsfontosságú a hallgatók motivációjának és önbizalmának növelése érdekében.

Az elmúlt évtizedekben a felsőoktatás jelentős és mélyreható reformok színtere volt, amelyek elsősorban külső tényezők által ösztönzött változásokat hoztak, előrevetítve a jövő kihívásait. Úgy tűnik, hogy a tantervek és tananyagok frissítése önmagában már nem elegendő; elengedhetetlen a hallgatók megváltozott tanulási szokásaihoz igazodó, korszerű oktatási módszertani megújulás. Ennek része a legfrissebb kutatási eredményekre épülő, adaptív megoldásokat is integráló tananyagfejlesztés, a digitális platformokkal támogatott innovatív szemléltetés, a tudásmegosztás intézményhatárokon túlnyúló terjesztése, valamint a legmodernebb mérési és értékelési eszközök alkalmazása (Szabó, 2022).

2. Tanulás a felsőoktatásban

Európában a felsőoktatás diverzifikációja új intézménytípusokat hozott létre, és megújította a képzési programokat. Az expanzió és a szerkezeti átalakulások következtében megnöttek a felsőoktatásba való bejutás esélyei, amely lehetővé tette olyan hallgatók számára is a belépést, akik korábban nem férhettek hozzá ehhez az oktatási szinthez. Az elmúlt években egyre nagyobb arányban jelentek meg atipikus hallgatói csoportok a felsőoktatásban. Magyarországon különösen a gimnáziumi végzettségük számára nőtt meg a továbbtanulás lehetősége. A tanulmányok melletti munkavégzés jelentős hatással van a tanulási utakra, amelynek okai gyakran szociális különbségekre vezethetők vissza. A hazai adatok szerint a tanulmányokkal összefüggő munkavégzés pozitívan hat a hallgatók sikerességére és továbbtanulási motivációjára (Fehérvári és Szemerszki, 2019).

A felnőttkori tanulás nem csupán új ismeretek megszerzését foglalja magában, hanem a társadalmi elvárásoknak megfelelő kulcskompetenciák elsajátítását is. Ide tartoznak például az önbizalom erősítése, a kudarcok kezelésének képessége, a kezdeményezőkézség, a vállalkozói szemlélet, a szociális érzékenység, a csoportos együttműködésben való aktív részvétel, valamint a másokra való odafigyelés képessége (Dina, 2013). A felnőtt tanulási folyamata a pszichés aktivitás egyetemes megnyilvánulása, amely egyéni jellemzőkkel rendelkezik, és egy összetett, soktényezős rendszerként működik. Ez a folyamat áthatja a személyiséget, miközben kifejezi az ember kapcsolatát a természeti és társadalmi környezetével (Csoma, 2009).

A tanulás sikeressége, eredményessége és hatékonysága nagymértékben múlik az alkalmazott tanulási és tanítási stratégiákon, valamint – különösen a formális oktatásban – azok összhangján. A hatékony tanulás feltétele, hogy a hallgatók képesek legyenek tanulási stratégiájukat az adott helyzethez és a kitűzött célokhoz igazítani. A tanulási stratégia a tanulás megtervezésének és tudatos irányításának rendszere, amely célorientált, és szisztematikusan rendezi az elsajátítandó anyagot. Magában foglalja az információk gyűjtését, feldolgozását, tárolását és szükség szerinti előhívását.

A tanulási folyamat tudatosan felépített lépések sorozatán keresztül valósul meg, amelyek egymásra épülve és összekapcsolódva alakítják a folyamat egészét. Nehézséget okoz, amennyiben a hallgatók egyáltalán nem, vagy nem megfelelő módszereket alkalmaznak, és nem is érzékelik, hogy módszereik nem megfelelőek. Gyakran úgy érzik, hogy elsajátították a tananyagot, de a vizsga során csalódás éri őket, amikor szembesülnek a valós tudásszintjükkel (Balogh, 2006).

A hallgatók sikeressége nagymértékben függ attól, hogy az oktatók milyen oktatási módszereket alkalmaznak, és a hallgatók milyen tanulási módszerrel sajátítják el az új ismereteket. A felsőoktatásban

is az oktatók fontos feladata, hogy a heterogén tanulói csoportokat olyan tanulási kompetenciákkal verteze fel, amelyek lehetővé teszik számukra a munkaerőpiacon való sikeres boldogulást.

A tanulás során megszerezett sikerélmény megerősíti az egyént abban, hogy képes a fejlődésre, és egyre közelebb kerül az elérendő célok megvalósításához. A felsőoktatási tanulmányok során megszerzett pozitív megerősítés növeli az önbizalmat, a motivációt, és hozzájárul a tanulás iránti elköteleződés kialakulásához. A konkrét, reális, erőfeszítéssel elérhető célok teljesítése ösztönzően hat a hallgatókra, lehetőséget nyújt az új ismeretszerzés örömeinek megélésére. A konstruktív, megerősítő reflexiók rávilágítanak az erősségekre és a fejlesztendő területekre.

A „flow” elmélete szerint a tanuló akkor érez sikerélményt, amikor teljesen belemerül a tevékenységbe. A tanulás iránti érdeklődésről, motiváltságról akkor beszélhetünk, amikor a tevékenység teljesen magával ragadja a hallgatókat, a tananyag felkelteti az érdeklődésüket, melynek hatására erős belső motiváció jön létre (Csíkszentmihályi, 2022).

A kis lépésekben történő haladás, a szövegek könnyebben elsajátítható részekre történő bontása is azt biztosítja, hogy a hallgatók folyamatosan sikereket élhessenek át, ami fenntartja a motivációjukat és a folyamatos fejlődést (Locke és Latham, 2002). Ösztönzően hat az önállóság és kontroll érzése is. Az önálló döntéshozatal lehetősége, a saját tanulási folyamatok megtervezése, irányítása és a tanulási módszerek egyénileg történő kiválasztása növeli a hallgatók autonómiáját, és ezzel a sikerélmény esélyét is. Az önállóság iránti vágy az egyik fő belső motivációs tényező (Ryan & Deci, 2008). A tanulási kedvet növeli az a helyzet, amikor a hallgatók képesek követni saját fejlődésüket, és látni a korábbi állapothoz viszonyított előrelépést, ez további sikerélményt biztosít számukra, mivel megérik saját hatékonyságukat (Bandura, 1997).

Az elmúlt években számos kutatás vizsgálta hazánkban a felsőoktatásban tanulók tanulási szokásait. Ezek a vizsgálatok rávilágítottak a hallgatók tanulási stratégiáinak hiányosságaira. Egyes felmérések szerint a hallgatók körében szinte teljesen hiányzik a tudatos tanulási stratégia alkalmazása (Szelei, 2018). Árnaltabb képet kapunk a Szegedi Tudományegyetemen 2015 és 2018 között végzett kutatási eredményei alapján. Eszerint a hallgatók csupán 30-40%-a alkalmaz tudatosan hatékony stratégiákat: az időgazdálkodást, a tervezést és az erőfeszítés-kontrollt. Ugyanakkor a gondolkodásra és megértésre irányuló stratégiák alkalmazása gyakran pozitív vagy teljesítménytől független korrelációt mutatott. A kutatás kiemelte a metakogníció – azaz a megismerési folyamatok tudatos irányítása – és az önszabályozott tanulás fejlesztésének fontosságát, amelyek lehetővé teszik, hogy a hallgatók hatékonyabban irányítsák saját tanulási folyamataikat. Javaslatként a kutatók megfogalmazták olyan egyetemi kurzusok indítását, amelyek célja a hatékony tanulást elősegítő készségek és stratégiák fejlesztése (Molnár és Csapó, 2019).

3. Az oktatók feladata a hallgatók tanulástámogatásában

Az egyetemi oktatók feladata, hogy olyan bizalmi légkört teremtsenek, amely ösztönzi a hallgatókat az aktív cselekvésen alapuló tanulásra: a kérdésre, az önálló, kreatív gondolkodásra és a kritikai szemléletmód alkalmazására. A hatékony egyetemi oktatás alapja tehát a tanár és a hallgatók közötti aktív, együttműködő kapcsolat, a pedagógiai innováció és a korszerű oktatási technológiák használata, amelyek mind hozzájárulnak a hallgatók kompetenciáinak fejlesztéséhez. Az oktatóknak készen kell állniuk a korszerű, hatékony tanítási módszerek adaptálására a tanulási környezet változásainak, illetve a hallgatók sajátosságainak, visszacsatolásának megfelelően.

Egy jó egyetemi oktató többdimenziós kompetenciákkal rendelkezik, amelyek lehetővé teszik, hogy hatékonyan támogassa a hallgatók tanulási folyamatait, elősegítse a tudásalapú, gyakorlatorientált képzést. Az oktatás hatékonyságának kulcsa az oktatási folyamat tudatos tervezésében, a hallgatók igényeinek és tanulási szokásainak figyelembevételében, valamint a modern pedagógiai és technológiai eszközök alkalmazásában rejlik.

Az attitűd az egyetemi oktatás esetben az oktató tanulással és tanítással kapcsolatos nézeteit, megközelítését és átfogó szemléletét jelenti, amely értékelő vagy érzelmi elemeket is magába foglal. Az egyetemi oktatók esetében két eltérő attitűd említhető: az egyik szerint az oktató legfontosabb feladata az információk átadása, az előadás megtartása, mely során az új ismeretek értelmezése, magyarázata történik. Ebben a folyamatban az oktató személyes képességei az előadói tevékenységében teljesebben ki. A másik attitűd szerint a tanítás célja az, hogy a hallgatók önálló ismeretszerzési és feldolgozási képességeit támogassa. Ebben az esetben a hallgatók információszerzési és feldolgozási tevékenységét tekintjük értéknek. Az oktatói attitűdváltás lehet a kulcsa a hallgatói tanulás hatékonyabbá válásának (Arató, et al., 2011).

A hallgatók akkor tanulnak szívesen, ha érzik, hogy szükségük van az elsajátított ismeretekre, hasznos számukra, tehát alkalmazni tudják az órán tanultakat. A kimenetorientált, kompetenciaalapú oktatás során a hallgatók könnyebben érik el a kitűzött célt. Amennyiben a hallgató nem passzív befogadó, hanem részese a tanulási folyamatnak, motiváltabbá válik. Az oktató szerepe is átalakul, tutor lesz, a tanulási folyamat irányítója, a tanulási környezet megteremtője, a hallgatói munka szervezője, támogatója. A célkitűzést, a tervezést az oktatók a hallgatókkal közösen végzik, majd a megvalósítás folyamatában a hallgatók dolgoznak, az oktató pedig figyel és segíti az önálló, vagy csoportos tanulást.

A felsőoktatásban oktatók feladatai közé tartozik, hogy az egyetemi tanulás világába bevezessék a hallgatókat. Célszerű olyan előadást, gyakorlatot tartani első alkalommal, ahol megismertetik a hallgatókat a tudományterületi ismertek hatékony elsajátításának módszereivel. A félév elején olyan stratégiákkal kell a szemináriumokon elsajátítani az új tananyagot, amelyeket az oktató a saját tantárgyának sajátosságait figyelembe véve átalakított, a tanulás hatékonyságát növeli, és a hallgatóknak sikerélményét eredményez.

A módszertani megújulás első lépéseként a felsőoktatásban dolgozó, de pedagógiai végzettséggel nem rendelkező oktatókat ismerkednek meg a tanulóközpontú, tevékenységen alapuló módszerekkel, majd ezt követően adaptálják a saját tantárgyuk és hallgatóik sajátosságait figyelembe véve.

4. A tanulás tanítása a felsőoktatásban

2023 tavaszán folytatott kutatásunk célja az volt, hogy feltárjuk, a felsőoktatásban tanuló hallgatók ismereteit a hatékony tanulási módszerekről. Kutatási kérdéseink arra irányultak, hogy tanultak-e korábbi iskolai évek során tanulni a diákok; a felsőoktatásban segítettek-e az oktatók számukra, hogy hogyan lehetnek sikeresek a tananyag elsajátításában; valamint, hogy milyen módszereket ismernek, és milyen eljárásokat alkalmaznak, összességében pedig rendelkeznek-e tudatos tanulási stratégiával.

Online kérdőív segítségével megkérdeztünk alapképzésben tanuló pedagógusjelölteket, hogy általános-, és középiskolai tanulmányaik során tanították-e őket tanulni, megmutatták-e nekik, hogy hogyan kell megtanulni egy adott tananyagrészt. A kérdőív kitöltése önkéntes és anonim volt, 198 hallgatótól érkezett értékelhető válasz.

A kitöltők közül 181 (91%) nő volt, 17 (9%) férfi, közel azonos arányban található köztük első-, másod- és harmadéves hallgatókat is. A nők és férfiak, valamint a különböző évfolyamokhoz tartozó hallgatók válaszai között szignifikáns kapcsolatot nem találtunk. A válaszadók 13 %-át (25 főt) tanították meg tanulni a korábbi iskolai évek során. Elsősorban az önálló szövegfeldolgozásra helyezték a hangsúlyt, a memoriterek tanulására és az idegennyelv esetében a szavak tanulására. Az érettségire vagy szintvizsgára történő felkészülés alkalmával írásbeli feladatlapokat oldottak meg, és tételeket tanultak, amelyeket vagy a tanáraiktól kaptak vagy másoktól szereztek be. Mindössze 18 hallgató (9%) írta azt, hogy egyedül dolgozta ki a tételeit. A megtanulás számukra a tételek szó szerint betanulását jelentette.

A felsőoktatási tanulmányaik során azonban a megkérdezetteket nem segítették tanáraik abban, hogy milyen tanulási módszerekkel lehet a tananyagot hatékonyan elsajátítani. A hallgatók közül 23-an, 12%-van tisztában azzal, hogy milyen tanulási típusba tartozik, és mely módszerekkel tud legkönnyebben tanulni. 32-főnek, a megkérdezettek 16%-ának, van saját tanulási módszere a különböző tárgyak esetében, amelyet saját maga dolgozott ki testvérei, szülei, magántanárai és a felsőbbévesek javaslatára. A vizsgára történő felkészüléshez a tételírás esetében a szövegkiemelés, az órai rövidített jegyzet aznapi részletes kibővítésének módszerét alkalmazzák. Néhányan ismerik a gondolatterképet, a folyamatábrát, valamint a gyorsolvasás módszert.

A megkérdezettek számára nehézséget okozott az előadásokon a jegyzetelés, a nagyon hosszú szövegek megtanulása, és a hallgatói előadások esetében a meghatározott időre történő előadás prezentációjának elkészítése és bemutatása.

Az UDL, az Universal Design for Learning három fő alapelve a tanulói aktivitás elősegítése, a tanulói elköteleződés elősegítése, valamint a tananyag sokszínű átadása. Az esélyegyenlőség biztosítása érdekében alternatív közlésmódok biztosítása és a hallgatói választás szabadsága hatékonyabbá teszi a tanulás folyamatát. Fontos, hogy a tananyagot a hallgatók számára különböző formában biztosítsuk, hogy ki tudják választani a számukra legfelelőbbet. Legeredményesebb, ha a tananyag vizuális és auditív formában is megtalálható, mert a hallgató a tanulási stílusának megfelelő anyagot tudja kiválasztani. Amennyiben szabad döntési lehetőséget, a tananyaghoz, társakhoz való számos kapcsolódási lehetőséget biztosítunk, akkor növelhetjük a hallgató egyéni tanulási motivációját

és elköteleződését is. Az oktatói óratervezés alapja az érzelmi, megismerő és stratégiai hálózat – miért, mit és hogyan tanulunk (Kövecsesné Gősi, et al., 2024).

4.1. Az első órák

A félév első alkalmának kiemelkedő jelentősége van, mert itt találkozik először a hallgató az oktatóval és a tantárggyal is, esetleg a tudományterülettel. Ekkor nyílik lehetőség a bizalmi légkör kialakítására, amely a hatékony tanulás egyik kezdő lépése. A tematika és a követelmények ismertetése mellett fontos a tantárgyi sajátosságokat figyelembe vevő tanulási módszertár megismertetése a hallgatókkal. Ez az oktató feladata, hiszen a hallgatók a középiskolában más módszerekkel tanultak, de az előzőekben bemutatott kutatási eredmények alapján nem is rendelkeznek önálló tanulási stratégiával.

Az oktató már a tanítási, tanulástámogatási módszereivel segíteni tudja a hallgatók egyéni tanulási útjainak felfedezését. Ezt elősegítheti több egyéni módszer az információ közlésére. A hallgatók könnyebben ráhangolódnak az órára, ha előtt az oktató elküldi számukra az előadni kívánt prezentációt, tananyagot. Érdekesebb lesz a tanulás, ha az óra menete változatos, nem kiszámítható.

Az előadás, gyakorlat nyomon követése megosztott jegyzettel, amihez mindenki hozzáfér, sokkal könnyebb. A közös munka, együttes felelősségvállalás növeli a csoportkohéziót, és fejleszti a szociális kompetenciát. A digitálisan rögzített órák megkönnyítik az ismétlést a tanulók számára. A konkrét, hétköznapi példákkal kiegészített előadás autentikussá teszi az elsajátítandó ismereteket, és segíti a nehezebb tartalmak megértését is, illetve rávilágít arra, hogy miért is van jelentősége az új ismeret elsajátításának.

Az első találkozási alkalommal meg kell határozni a kurzus teljesítésének feltételeit. Ez jelenleg az oktatók által ismertetett szabályok alapján történik. A hallgatói tanulási motiváció nagymértékben növelhető azzal, ha első alkalommal, a félév tervezése és a követelmények meghatározása a célok kitűzését követően közösen történik. Természetesen az elvárásoknak világosnak és következetesnek kell lenni, de a hallgatók szívesebben dolgoznak akkor, ha a határidők kezelése rugalmasabb, és a kurzus követelményei teljesíthetők, a kurzus céljához igazodnak. A hallgatókat ösztönzi, ha rendszeresen, személyre szabottan kapnak visszajelzést. A tesztek esetében viszont a rövid, szoros időkorlátok szorongást okoznak, és ezáltal romolhat a teljesítmény. Amennyiben többféle lehetőség van az elsajátított tudásanyag bemutatására, és ezek közül a hallgató szabadon választhat, az ösztönzően hat, és javul a hallgatók teljesítménye (Kövecsesné Gősi, et al., 2024).

4.2. Tanulási stílus és egyéni stratégia

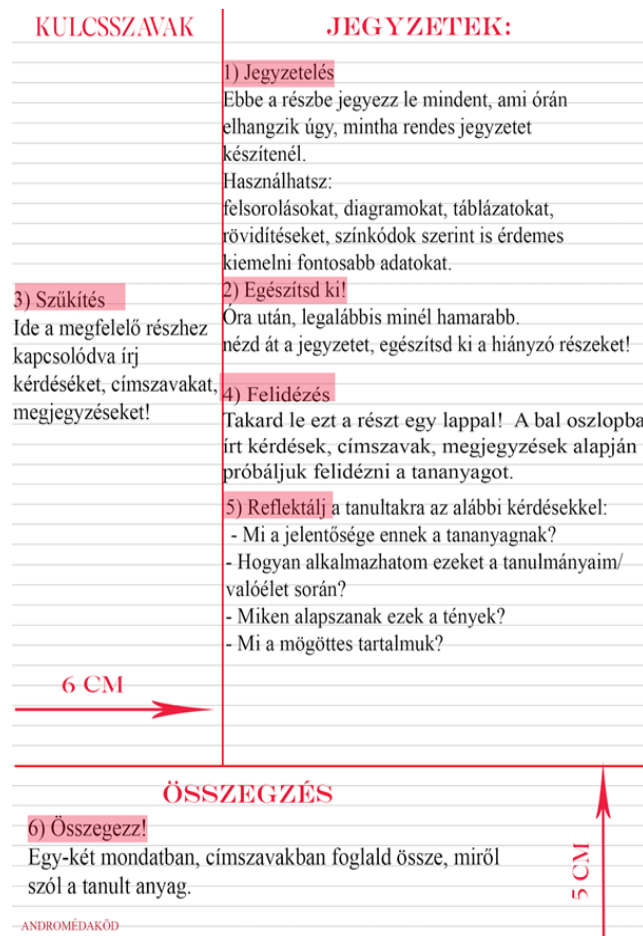
A hatékony tanulás következő lépése a saját tanulási stílus megismerése, amely az egyéni stratégia kidolgozásának alapját adja. Ezt a hallgatók otthon is elvégezhetik online tesztek segítségével. A Bernáth László és munkatársai által összeállított kérdőívet alkalmazzuk, amely a hallgató számára az eredmény értékelésénél részletes képet nyújt.

Nehézségez okoz sok hallgatónak a felsőoktatásban az önállóság, az időgazdálkodás. Ennek megkönnyítése érdekében a Pomodoro technikával ismertetjük meg őket, amelynek folyamatábrája az alábbi, 1. ábrán látható. Ez a napi terv előzetes elkészítését jelenti, majd a tanulásnál tudatosan 25 percig csak a tananyagra történő koncentrációt, telefon és más zavaró tényező kizárásával. A koncentrációs blokkot követően 5 perc pihenés, mozgás, nagyon rövid levegőzés következik. Ezeknek a blokkoknak az ismétlése háromszor, maximum négyszerköveti egymást, majd jön a nagy pihenő.

1. ábra: Pomodoro időmenedzsment technika
 Forrás: <https://onfejlesztokademia.hu/ido-gazdalkodas/>
 (2024.11.03.)

A másik kritikus pont a jegyzetelés, amelynek megkönnyítése érdekében az előadó az előadás során alkalmazhat folyamatábrát, gondolatterképet és különböző vizuális, auditív és audiovizuális megjelenítéseket. A Cornell-módszer (2. ábrán látható) megkönnyíti a tananyag rendszerezését. A jó jegyzet tömör, rövid, logikusan felépített, később is értelmezhető, segíti a tananyag strukturálását, megértését. Nem digitális, hanem papíralapú, mert a számítógépes jegyzetelés során a gépelésre koncentrálnunk, és megpróbáljuk szó szerint lejegyezni a hallottakat. A kézírás során nem tudunk elég gyorsan írni, ezért már ekkor logikusan kell rendszerezni, rövidíteni a hallottakat, ami elősegíti a tanulást. Ennél a jegyzetelési technikánál egy A/4-es papírt oly módon kell 3 részre osztani, hogy bal oldalon függőlegesen készítünk egy 6 cm-es oszlopot, ahova a kulcsszavakat írjuk az előadás során. A mellette lévő széles oszlopba az órai jegyzet kerül, majd a papír alján egy 5 cm széles sávot hagyunk, ahova később az egész téma összefoglalását írjuk. Nagyon fontos része ennek a jegyzetelési technikának az órát követő újragondolás. A jegyzet kiegészítése, a felidézés, a reflektálás és végül az összegzés (Mihály, 2019).

gyorsan írni, ezért már ekkor logikusan kell rendszerezni, rövidíteni a hallottakat, ami elősegíti a tanulást. Ennél a jegyzetelési technikánál egy A/4-es papírt oly módon kell 3 részre osztani, hogy bal oldalon függőlegesen készítünk egy 6 cm-es oszlopot, ahova a kulcsszavakat írjuk az előadás során. A mellette lévő széles oszlopba az órai jegyzet kerül, majd a papír alján egy 5 cm széles sávot hagyunk, ahova később az egész téma összefoglalását írjuk. Nagyon fontos része ennek a jegyzetelési technikának az órát követő újragondolás. A jegyzet kiegészítése, a felidézés, a reflektálás és végül az összegzés (Mihály, 2019).

2. ábra: Cornell-módszer
 Forrás: <https://dtk.elte.hu/egy-erdekes-jegyzeteles-technika-cornell-modszer/> (2024.06.10.)

Gyakran előfordul azonban, hogy az érdekes tananyag megismerése, a vonzó jövőbeni kilátások ellenére sem jön meg a hallgatóknak a kedve ahhoz, hogy meg is tanulják az anyagot. Ebben az esetben javasoljuk számukra a Murder-módszert. Az első lépés „Mood”, a hangulat kialakítása, az önmotiváció, az önjutalmazás, a relaxáció,

mindenkinek saját igénye szerint a vonzó környezet megteremtése. A második lépés, „Understand”, a tananyag megértése, az ismeretlen szakszavak kikeresése szótár vagy más szakkönyv segítségével. Ezt követi a „Recall”, a kulcsfogalmak kiemelése, fejezetekre történő tagolása, alcímek adása, fogalomtérkép készítése, ok-okozati kapcsolatok feltárása, a hasonlóság, ellentmondások feltárása és az időrendi sorba állítás. A következő lépés a „Digest”, a tananyag megemésztése, mély feldolgozása, az ábrák felülvizsgálata, magyarázata, és a hangos elmondás. Az „Expand” a saját témához való kapcsolódás feltárását jelenti. Hogyan kapcsolódik a tanultakhoz? Mi a véleménye? Hol tudja alkalmazni ezeket az ismereteket?

A „Review” pedig a végső áttekintés és ismétlés a jegyzet vagy a fogalomtérkép segítségével.

A hallgatók a félév kezdetén megismerik a saját tanulási stílusukat, amelynek figyelembe vételével a fent bemutatott módszereket a sajátosságaiknak megfelelően tudják alakítani és alkalmazni. Az oktatók az előadások és a gyakorlatok során változatos tananyagátadási módszerekkel tudják segíteni a hallgatók ismeretszerzési folyamatát.

5. Összegzés

Az egyetemi oktatás eredményessége komplex cél, amely pedagógiai, technológiai, társadalmi és szervezeti tényezők együttes figyelembe vételét igényli. A hallgatóközpontú stratégiák, az egyéni sajátosságok figyelembe vétele, valamint a folyamatos visszacsatolás, a hallgatók önreflexiójának fejlesztése segíthetnek az egyetemi tanulás hatékonyságának növelésében. Az egyetemi oktatás eredményessége tehát az oktatási folyamat minden aspektusának rendszeres újragondolását, adaptálását és optimalizálását igényli.

Az előadások mellett alkalmazott csoportmunka, problémamegoldó szemináriumok és projektalapú tanulás javítja a tanulók részvételét és teljesítményét a tanulás folyamatában. A hallgatók eltérő tanulási stílusa és képessége alapján személyre szabott megközelítések, adaptív tanulási rendszerek támogathatják az egyéni fejlődést. A digitális eszközök alkalmazása, az online platformok lehetővé teszik a tanulás folyamatos követését és testre szabását. A különböző tudományterületek integrációja segíti a hallgatók átfogó problémamegoldó készségeinek fejlesztését. A reális tanulási célok megkönnyítik a felsőoktatásban tanulók számára, hogy a tanulás hogyan kapcsolódik a személyes és szakmai céljaikhoz.

A pozitív oktatói-hallgatói bizalmi kapcsolat, az oktatók támogató és hozzáférhető jelenléte növeli a hallgatók elköteleződését egyetemük iránt és a közösséghez tartozás érzését, amely növeli a tanulás sikereinek esélyét.

IRODALOMJEGYZÉK

- Arató, F., Dévényi, A., Márizik, J. és Varga, A. et al. (2011): *Kooperatív tanulásszervezés a felsőoktatásban*. Forrás: https://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/koop_tan_fo/index.html (2024.11.03.)
- Balogh, L. (2006): *Pedagógiai pszichológia az iskolai gyakorlatban*. Budapest: Urbis Kiadó.
- Bandura, A. (1997): *Self-efficacy: The exercise of control*. W H Freeman/Times Books/ Henry Holt & Co.
- Bernáth, L. Kollár, K. és Németh, L. (2015): A tanulási stílus mérése. Budapest: Iskolapszichológia füzetek. 36. Forrás: <https://szilard.coach/tesztek/tanulasi-stilusok-kerdoiv/> (2024.10.22.)
- Binkley, M., Erstd, O., Herman, J., Raizen, S., Ripley, M., Miller – Ricci, M. és Rumble, M. (2012): *Defining Twenty-First Century Skills*. Griffin, P., McGaw, B., & Care, E. (Eds.), *Assessment and Teaching of 21st Century Skills*. Springer.
- Carnevale, A. P., Smith, N. és Strohl, J. (2018): *Help wanted: Projections of jobs and education requirements through 2018*. Washington: DC: Georgetown University Center on Education and the Workforce.
- Csíkszentmihályi, M. (2022): *Flow – Az áramlat, a tökéletes élmény pszichológiája*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Csoma, Gy. (2009): *Általános módszertani alapok*. Budapest: Oktatókutató és Fejlesztő Intézet. Forrás: <https://ofi.oh.gov.hu/altalanos-modszertani-alapok> (2024.09.10.)
- Dina, M. (2013): *Útkereszteződés. Hatékony módszerek a felnőttkori tanulás támogatásához*. Szeged: SZTE JGYPK.

- Fehérvári, A. és Szemerszki, M. (2019): Tanulási utak a közoktatásban és a felsőoktatásban. *Educatio*, 28 (4), pp. 645–658. DOI: <https://doi.org/10.1556/2063.28.2019.4.1>
- Jarvis, P. (2004): *Adult Education and Lifelong Learning Theory and Practice*. London: Routledge.
- Knowles, M. S. (1975): *Self-Directed Learning: A Guide for Learners and Teachers*. New York: Association Press.
- Kövecsesné Gösi, V., Makkos, A., Lőrincz, I., és Bognár, A. (2023): *Felsőoktatáspedagógia a gyakorlatban*. Győr: Szent István Egyetem.
- Locke, E. A., és Latham, G. P. (2002): Building a Practically Useful Theory of Goal Setting and Task Motivation. (“American Psychologist, 57(9), 705-717. - Temple University”) *American Psychologist*, 57(9), 705-717. DOI: <https://doi.org/10.1037/0003-066X.57.9.705>
- Mihály, A. (2019): Tanuláshoz segédletek. Forrás: <https://dtk.elte.hu/egy-erdekes-jegyzetes-technika-cornell-modszer/> (2024.10.22.)
- Molnár, Gy. és Csapó, B. (2019): A felsőoktatási tanulmányi alkalmasság értékelésére kidolgozott rendszer a Szegedi Tudományegyetemen: elméleti keretek és mérési eredmények. *Educatio*, 28. évf. 4. sz. 705–717. DOI: 10.1556/2063.28.2019.4.4 Forrás: <https://doi.org/10.1556/2063.28.2019.4.4> (2024.09.10.)
- Molnár, Gy., Turcsányi-Szabó, M. és Kárpáti, A. (2020): Digitális forradalom az oktatásban – perspektívák és dilemmák. *Magyar Tudomány* 181(2020)1, 56–67. DOI: <https://doi.org/10.1556/2065.181.2020.1.6>
- Önfejlesztő Akadémia (é.n.): Időgazdálkodás: Hogyan hozd ki a legtöbbet önmagadból? Forrás: <https://onfejlesztoakademia.hu/idogazdalkodas/> (2024.10.22.)
- Schleicher, A. (2018): *World Class: How to Build a 21st-Century School System*. OECD Publishing.
- Ryan, R. M., és Deci, E. L. (2008): Self-determination theory and the role of basic psychological needs in personality and the organization of behavior. John, O.P., Robons, R. W., és Pervin L. A. (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research* 654–678. The Guilford Press.
- Szelei, I. (2018). A tanulási szokások vizsgálata felsőoktatásban tanuló hallgatók körében. *Hadmérnök*, 13. évf. 4. sz. 423–434.
- Murder módszer. Forrás: <https://dtk.elte.hu/tanulasi-strategiak-az-eredmenyesebb-tanulasert> (2024, 11.03.)
- Wornast, T. (2018): *Exploring Student Wellbeing in Higher Education*. Canterbury: Canterbury Christ Church University

DEVELOPMENT OF LEARNING COMPETENCES IN HIGHER EDUCATION: THEORETICAL FOUNDATIONS AND PRACTICAL APPROACHES

Abstract

The success of students in higher education largely depends on the learning methods they use. An important task of 21st century education is to equip students with learning competencies that enable them to succeed in the labor market. Learning competences encompass various skills and abilities that form the basis of an effective learning process. Learning competencies: the development of critical thinking, independent learning, collaboration skills, and information literacy are key. The purpose of the presentation is to provide a comprehensive picture of the possibilities of developing learning competencies, to present learning methods that promote the effective acquisition of knowledge. The theoretical and practical approaches are based on the latest international and domestic research (Schleicher, 2018; Molnár et al., 2020). The conscious development of learning competencies increases students' success and competitiveness and reduces dropout rates (Binkley et al., 2012). We formulate methodological suggestions for the effective development of competences, which is one of the keys to the success of students.

Keywords: *learning competencies, higher education, critical thinking, digital tools, pedagogical strategies*

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

371.13(082)
371.3(082)

УЧИТЕЉСКИ факултет на мађарском наставном језику. Међународна методичка конференција (13 ; 2024 ; Суботица)

Компетенције [Електронски извор] : зборник радова = Kompetenciák : tanulmánygyűjtemény / 13. међународна методичка конференција, Суботица, 7-8. новембар 2024. = 13. Nemzetközi Módszertani Konferencia, Szabadka, 2024. november 7-8. ; [уредник Márta Törteli Telek]. - Суботица : Учитељски факултет на мађарском наставном језику, 2024

Начин приступа (URL): <https://magister.uns.ac.rs/publ/2024/978-86-81960-32-5>. - Начин приступа (URL): <https://magister.uns.ac.rs/Kiadvanyaink/>. - Начин приступа (URL): <https://magister.uns.ac.rs/Публикације/>. - Насл. са насловног екрана. - Опис заснован на стању на дан 30.01.2025. - Радови на мађ., хрв. и енгл. језику. - Библиографија уз сваки рад. - Summaries.

ISBN 978-86-81960-32-5

а) Учитељи -- Образовање -- Зборници б) Васпитачи -- Образовање -- Зборници в)
Учитељи -- Компетенције -- Зборници г) Васпитачи -- Компетенције -- Зборници д)
Настава -- Методика -- Зборници

COBISS.SR-ID 162035721